

مساله حجاب بان ها هستند يا ناکارآمدی؟

مدیر مترو در آستانه خروج از ریل

زینب مرزوقی خبرنگار گروه نقد روز

جریان‌ها و حواشی پیرامون مترو دیگر از خروج واگن از ریل، آتش‌سوزی و توقف قطار گذشته و روز گذشته خبری مبنی بر استعفای مدیرعامل متروی تهران منتشر شد. آن‌گونه که پیداست، ظاهراً انتصابات و آشفتگی وضعیت متروی تهران حالا به مدیریت آن رسیده است اما شهرداری تهران همچنان قصد دارد تا وضعیت را آرام جلوه دهد و خرابی‌های مکرر متروی تهران در آستانه سال جدید را نادیده بگیرد. روز گذشته در حاشیه دوپست و بیست‌ودومین جلسه شورای شهر تهران، هیات‌رئیس‌ه شورای شهر تهران به دلیل خرابی‌های مکرر متروی تهران از مسعود درستی، مدیرعامل شرکت بهره‌برداری متروی تهران و محسن هرمزی، معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهرداری تهران درخواست کردند که در صحن شورا حضور پیدا کنند و در رابطه با خرابی‌ها و اختلالات اخیر متروی تهران توضیح بدهند. اما به دلیل عدم حضور مسعود درستی، مدیرعامل شرکت بهره‌برداری متروی تهران، مجید رستمی، قائم‌مقام عملیات شرکت بهره‌برداری متروی تهران و حومه در جلسه امروز شورای شهر تهران حضور پیدا کرد. ناصر امانی، عضو کمیسیون برنامه و بودجه شورای شهر تهران درباره حضور مجید رستمی، قائم‌مقام عملیات شرکت بهره‌برداری متروی تهران و حومه، به جای درستی مدیرعامل شرکت بهره‌برداری مترو، پشت‌تربیین صحن شورا گفت: «قاعدتا امروز باید مدیرعامل شرکت مترو در صحن شورا حضور پیدا می‌کرد نه قائم‌مقام او.» مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران در پاسخ به امانی گفته که ظاهراً آقای درستی از صحبت‌های اعضای شورای شهر تهران ناراحت شده و استعفا کرده است. همچنین در ادامه جلسه شورای شهر محسن هرمزی، معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهرداری تهران با حضور در صحن علنی شورای شهر تهران در مورد حوادث اخیر مترو گفته بود: «درمورد اتفاقات در شرکت بهره‌برداری مترو دو گزارش در مورد پله برقی و تجهیزات آماده کردیم و ارسال اورهال ۲۹ رام قطار «ای سی» و «دی سی» بوده و تا حالا سه رام «دی سی پلاس» و ۱۹ قطار «ای دسی» هم اورهال شده است اما درمورد قطارهای «دی سی» تجهیزات آنها عمدتاً اروپایی است که قابلیت تأمین سخت است و باید با واسطه‌های مختلف این کار را انجام دهیم و چون روش تأمین محرمانه است، حاضر هستیم در مورد قطعات «دی سی» گزارش را به همه اعضای شورای شهر بدهیم.»

در حمل‌ونقل تهران با یک عقب‌ماندگی روبه‌رو هستیم

هرمزی در ادامه سخنانش در صحن شورا گفته بود بر کسی پوشیده نیست که همت مدیران شهری روی توسعه حمل‌ونقل گذاشته شده اما ما با یک عقب‌ماندگی روبه‌رو هستیم و انبارهای خالی بر کسی پوشیده نیست. «در چهار سال قبل از ما قطارها اورهال نشده بودند و شاهد این‌اشستگی حاصل عدم مدیریت صحیح و عدم اختصاص منابع بودیم و در حد بضاعت خودمان اقدام کردیم و باید مشکلاتی که کشور برای خرید خارجی دارد را در نظر بگیریم به‌گونه‌ای که برای یک قطعه باید شش کشور را طی کنیم و منکر مشکلات و کاستی‌ها نیستیم. ۱۳۳۸ پله برقی داریم و تا قبل از این دوران هیچ پله‌ای اورهال و سرویس نشده بود. اما در این دوره ۱۶۸ پله جنرال سرویس شد و ۲۵ پله اورهال شده و همه پله‌ها به سیستم توقف خودکار مجهز شده است و تقریباً در این دوره ۴۲۹۷ میلیارد تومان تخصیص شد و درصد زیادی را برای خرید قطعات صرف کردیم اما مشکلات در ثبت قطعات سبب شده که دچار مشکلاتی باشیم و برای سال آینده ۲۵ رام قطار باید اورهال شود.»

خرابی دو شب گذشته مترو خطای انسانی بود

هرمزی در رابطه با خرابی‌های مترو نیز عنوان کرد: «در مورد داستان خرابی‌های اخیر باید بگویم که بخشی به خاطر نقص سیستم و بخشی به علت خطای انسانی است. راهبرهای ما از خودگذشتگی کردند و دچار خستگی شدند و با

تنگناهای اقتصادی، سروسوس مضاعف کاری از آنها می‌خواهیم.» او با بیان اینکه شب‌گذشته خطای انسانی رخ داد و علی‌رغم اینکه همه راهبرهای ما پای کار هستند اما قطار بر روی سوزن در حال باز شدن حرکت کرده که سبب شده دو چرخ خارج شود که ربطی به سیستم مدیریت نداشت و همه کمک کردند تا مشکل حل شود. هرمزی اما در رابطه با شایعه استعفای مدیرعامل شرکت بهره‌برداری مترو اظهارات عجیبی داشت و گفت: «درمورد موضوع مدیرعامل بهره‌برداری باید بگویم دیروز و امروز سر کار بود اما سرماخوردگی شدید دارد و حتی خود من در سفر به چین، هم در این دیر بودم اما بر بیمارستان بستری شدم و آقای زاکانی هم زیر سرم رفتم.»

تحریم؛ نشانه حرکت درست درستی!

البته مدیرعامل حمل‌ونقل و ترافیک شهرداری تهران به تحریم درستی از سوی کاندانینز اشاره کرد و این تحریم راننده‌ای از حرکت صحیح درستی می‌دانست. «جای تبریک دارد که آقای درستی تحریم شدند و نشان می‌دهد که درست حرکت می‌کنیم و در مورد سخنان وی درمورد عدم تخصیص منابع مالی به مترو باید بگویم که من با آقای درستی، موضوع را چک کردم و مصاحبه ایشان را هم دیدم اما در این دوره تخصیص منابع به خوبی بوده و سخنان مدیرعامل بهره‌برداری مترو منظر به دوره گذشته بوده است. البته ما برای حوزه تجهیزات ثابت و متحرک مقداری هم غیر نقد گرفتیم و تبدیل این هزار میلیارد به نقد زمان بر است.» مهدی چمران نیز در جریان سخنان هرمزی، معاون شهردار تهران گفت: «من به سخنان مدیرعامل شرکت بهره‌برداری مترو در مصاحبه انتقاد کردم و شنیدم که استعفا داده که آقای هرمزی این موضوع رارد کرد.» در حاشیه جلسه روز گذشته البته برخی رسانه‌ها از انتقاد مهدی اقراریان یکی از اعضای شورای اسلامی شهر تهران نیز خبرهایی منتشر کردند. مهدی اقراریان در رابطه با وضعیت متروی تهران و حواشی جلسه روز گذشته مترو در گفت‌وگو با «فرهیختگان» گفت: «من از آقای هرمزی سوالی پرسیدم و آقای هرمزی پاسخ ندادند. نکته‌ای که وجود داشت این است که در چند روز گذشته،

وضعیت متروی تهران خوب نبود و با حادثه‌ای که دو شب گذشته رخ داد، واقعیت این است که ما نگران هستیم. از طرف دیگر، ما شاهد مصاحبه‌ای از سوی مدیرعامل بهره‌برداری مترو بودیم. روز گذشته در صحن علنی شورا از آقای هرمزی سوال شد و ایشان اعلام کرد که عدم حضور مدیرعامل بهره‌برداری مترو به دلیل سرماخوردگی است و استعفا نکرده. این چیزی بود که به‌طور رسمی اعلام شد.» اقراریان در ادامه گفت‌وگو با اشاره به سوالاتش از هرمزی نیز عنوان کرد: «من پرسیدم که سهم مدیریت در حوادثی که الان برای متروی تهران درحال وقوع است، چقدر است؟ همچنین سوال دوم این بود که با توجه به اظهارات آقای زاکانی در انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۰ مبنی بر عدم تأثیر تحریم، تحریم‌ها چقدر در شرایط فعلی مترو موثر است؟ این آخرین مباحثی بود که امروز در صحن شورا اعلام شد.»

من عصبانی نیستم!

البته حواشی جلسه روز گذشته صحن شورای تهران به همین جا ختم نمی‌شود و برخی از رسانه‌ها از عصبانیت مهدی اقراریان نیز نوشتند. اقراریان در پاسخ به این حواشی اظهار کرد: «امروز عصبانیتی نبود. به نظر می‌آید که این بحث حاشیه‌سازی رسانه‌هایی است که پایگاه و جایگاه‌شان مشخص است. یعنی گروه خاصی از رسانه‌ها، دنبال ایجاد حاشیه هستند. امروز من تذکری را درخصوص مشکلات و مسائل مردم تهران دادم اما مثل سایر موارد مشابه، جریان حامیان زاکانی در صحن هرگونه تذکری را برنمی‌تابند و مظفر با بیان اینکه من خارج از زمان مورد نظر تذکر دادم، مباحثی را در صحن بیان کردند که خارج از عرف و شأن نمایندگی بود. ما شاهد این هستیم که خود مظفر و سایر همکارانم، متناسب با موضوع تذکری می‌دهند در زمان تذکر از رئیس جلسه اعلام می‌کند. بنابراین اخبار منتشرشده یک سناریو برای پرچسب‌زنی بود و درواقع قصد دارند که مزاح بنده با آقای مظفر را حاشیه‌ای کنند.»

سوای از مسائل و اختلالات چند وقت اخیر مترو، به نظر می‌رسد که حواشی

مشارکت ۴۱ درصدی مردم به معنای مخالفت ۵۹ درصدی مردم نیست اما پیشنهاد حذف خارج‌نشینان از عداد واجدان شرایط خلاف قانون، قانون اساسی و اصول حقوقی است. شاید به جای آنکه لازم باشد صورت مساله تغییر کند و مشکل کمبود مشارکت توجیه شود، لازم باشد راه حل را در جای دیگری جست‌وجو کرد و موضوعات و تعاریف مرسوم را دستکاری نکرد. چند راه حل در این خصوص به نظر می‌رسد:

۱- راه حل اول و بهترین راه حل، از طریق افزایش آگاهی و رشد سیاسی مردم میسر است. این نحوه محاسبه که مخالفان نظام به واسطه مشارکت ۴۱ درصدی مردم، ۵۹ درصد تخمین زده شود، غیرواقعی است، چون هیچ‌گاه نباید میزان مشارکت را از ۱۰۰ درصد کسر کرد و مابقی را مخالفان مشروعیت نظام تلقی کرد. درصد زیادی از مردم به دلایل مختلف، امکان شرکت در انتخابات را ندارند. بسیاری از بیماران بیمارستانی و درحال کما، سالگردگان، مجانبین (که بیان شد در عداد واجدان شرایط می‌آیند)، کسانی که به شناسنامه یا مدارک هویتی دسترسی ندارند، ساکنان یا مسافران خارج از کشور و بسیاری فروض دیگر در این دسته هستند. کسر ساکنان خارج از کشور که قریب به اتفاق آنها امکان سفر به ایران را نداشتند، باید به صورت ذهنی در محاسبات کسر شود. بنابراین بهترین تحلیل، مقایسه مشارکت این انتخابات نسبت به بیشترین میزان مشارکت در انتخابات‌های [مجلس شورای اسلامی است. چنانکه این رویه در همه کشورهای دنیا وجود دارد و درصدی از عدم مشارکت یک امر معمول و طبیعی دانسته می‌شود.

۲- اگر واقعا دغدغه مردم‌سالاری دینی در میان پیشنهاددهندگان وجود دارد، به جای کسر خارج‌نشینان از واجدان شرایط، بهتر است به دنبال راهکارهایی برای جلب آرای آنان در قوانین و مقررات و پیش‌بینی صندوق در نمایندگی‌های خارج از کشور بود. به عنوان نمونه می‌توان بر پیشنهاد فراهم آوردن رأی دهی الکترونیکی از میان کاندیداهای حوزه انتخابی محل تولد خود یا والدین ساکنان خارج از کشور یا تاسیس یک یا چند حوزه انتخابی خارج کشور تأمل کرد. طبیعتاً مطالعه تطبیقی کشورهای دیگر در این خصوص راهگشا است. به عنوان آخرین نکته یادآور می‌شود که ملاک محاسبه میزان مشارکت همیشه در انتخابات مختلف، همین بوده است و به نظر می‌رسد برای جبران کاهش مشارکت باید به دنبال رضایت‌مندی مردم از طریق حل مشکلات اقتصادی و فرهنگی، به میدان آوردن آنان و ایجاد احساس مشارکت در تصمیمات عمومی و مبارزه با فساد و تبعیض بود.

وضعیت فعلی متروی تهران ناشی از سوءمدیریت زاکانی است

این عضو شورای شهر همچنین در رابطه با عدم اطلاع‌رسانی درخصوص خرابی‌های مکرر مترو گفت: «ارزیابی من درخصوص وضعیت مترو این است که وضعیت فعلی ناشی از سوء‌مدیریت زاکانی است. ما شهردار تهران را براساس قانون پاسخگو می‌دانیم. اگر این روند تکرار حوادث در متروی تهران ادامه پیدا کند، قاعدتاً بحث سوال از شهردار تهران را دنبال خواهیم کرد و ایشان باید حاضر و پاسخگو شود. من امروز صراحتاً اعلام کردم که بعد از گذشت حدود دو سال‌انیم، دوره کارآموزی آقای زاکانی در شهرداری تمام شده و او باید پاسخگوری تصمیمات و اقدامات خودش باشد. ما کمتر از سه سال، شاهد جابه‌جایی سه معاون حمل‌ونقل و ترافیک و جابه‌جایی سه مدیرعامل مترو بودیم. همچنین وضعیت خدمت‌رسانی مترو قابل قبول نیست و ما نسبت به جان و سلامتی شهروندان در متروی تهران نگرانیم.» پس از انتشار خبر استعفای مدیرعامل شرکت بهره‌برداری مترو، خبرهایی در رابطه با دلیل استعفای او منتشر شد و گفته شد دلیل درستی برای استعفا، حضور

تحلیل حقوقی پیشنهاد حذف ساکنان خارج از کشور از واجدان شرایط

راه حل در جای دیگر است

اصل نهم قانون اساسی است که بیان می‌دارد نمی‌توان به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور، آزادی‌های مشروع که حق انتخاب سیاسی ازجمله آنهاست، هرچند با وضع قوانین و مقررات سلب شود.

دو استدلال از سوی مخالفان مطرح است:

۱- ساکنان خارج از کشور چه حقی دارند از انتخاباتی که نماینده منتخب، نماینده مردم آن منطقه است و ارتباطی به آنها ندارد، مشارکت داشته باشند؟ پاسخ به این سوال ناشی از عدم درک صحیح از امر نمایندگی و قانون است. نخست اینکه این تصور که نمایندگان مجلس، نماینده منطقه هستند و باید جایگاه‌شان، جایگاه مطالبه‌کننده مردم یک شهر یا منطقه باشد، خلاف قانون اساسی است. براساس اصل (۸۴) قانون اساسی، «هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در همه مسائل داخلی و خارجی کشور اظهارنظر نماید.» بنابراین جایگاه ملی (و نه منطقه‌ای) نماینده مجلس اسلامی نباید فراموش شود و در ایفای وظایفش، ازجمله قانونگذاری و نظارت، باید متوجه جایگاه ملی خود باشد. دوم اینکه اثر قانون صرفاً شامل حال ساکنان داخل ایران نیست. بسیاری از قوانین، حقوق و تکالیف ساکنان خارج‌نشین را هم دربرمی‌گیرد. بسیاری از قوانین عام مثل احوال شخصیه یا قوانین مالیاتی و برخی قوانین خاص، ویژه ساکنان خارج از کشور در مجلس شورای اسلامی به تصویب می‌رسد. بنابراین استدلال نخست، ناشی از عدم درک از مفهوم نمایندگی و قانون است و قطعاً به دلیل درگیر شدن حقوق و تکالیف ساکنان خارج از کشور توسط مصوبات مجلس شورای اسلامی و تصمیمات مجلس خبرگان رهبری در تعیین رئیس کشور، ساکنان خارج از کشور در دو انتخابات مذکور حق رأی دارند. اثر چنین نگاهی، ایجاد یک گسل و شکاف ساختگی و غیرحقوقی جدید بین ساکنان داخل و خارج از کشور است که چیزی جز جدایی ملت از یکدیگر نیست و ساکنان داخل باید ساکنان خارج را بخشی از ملت ایران تلقی کنند.

۲- در استدلال دوم گفته می‌شود کسی متکر حق رأی ساکنان خارج از کشور نیست اما چون امکان رأی دادن وجود ندارد، نباید در عداد واجدان شرایط بیانند.

پاسخ این مساله در چند جهت قابل بررسی است. نخست اینکه بنا بر مطالب گفته‌شده، معنای واجدان شرایط و انتخاب‌کنندگان، صاحبان حق رأی است که شرایط آن در قوانین و مقررات بیان شده است. بنابراین نمی‌توان در تعاریف دستکاری کرد. دوم اینکه گزاره «ایرانیان خارج از کشور امکان

رأی دادن ندارند»، صحیح نیست. به این دلیل که در حال حاضر، امکان آن با سفر به ایران میسر می‌شود. تعداد بسیار زیادی از ایرانیان ساکن خارج از کشور به هر دلیلی در زمان انتخابات مجلس شورای اسلامی حتی با صرف انگیزه شرکت در انتخابات به ایران سفر می‌کنند. اگر ما حق انتخاب را از ساکنان خارج از کشور سلب کنیم، یعنی ما یک ایرانی عاقل بالای ۱۸ سال را که پای صندوق رأی حاضر شده‌را از انتخابات محروم کرده‌ایم. سوم اینکه هیچ آمار دقیقی از ساکنان خارج از کشور وجود ندارد که بتوان به دقت آنها را جدا کرد. در همین یادداشت‌های رسانه‌ای چند روز گذشته، آماری از حدود ۱۱ تا ۱۲ میلیون نفر گزارش شده است. فارغ از برخی آمارهای بی‌بنا، آمارهایی که مبنای آن نمی‌تواند تعداد دقیق ساکنان خارج از کشور را تعیین کند. مثلاً مهم‌ترین بنیابی که بیان شده، برخی مصاحبه‌ها از سوی مقامات وزارت خارجه است که سفارتخانه‌ها و دفاتر نمایندگانی ایران در خارج از کشور گزارش کرده‌اند. مبنای این آمار، میزان مراجعه افراد در سفارتخانه‌ها برای پیگیری امور شخصی‌شان است، درحالی‌که بسیاری از ایرانیان مراجعه‌ای به دفاتر نمایندگی ندارند و اتفاقاً شناسنامه خود را در ایران تهیه کرده‌اند. چهارم اینکه ساکنان خارج از کشور یک وضعیت یکسان ندارند و مشخص نیست منظور، افراد دارای تابعیت مضاعف است یا افراد دارای اقامت یا حتی افرادی که در مأموریت‌های کاری یا شغلی هستند. بسیاری از ساکنان خارج از کشور، اقامت دائم به معنای متداول ندارند و ممکن است شش ماه از سال در ایران باشند و شش ماه از سال در خارج از کشور باشند. بسیاری از خارج‌نشینان، به دلیل شغل خود، با وجود سکونت در کشور دیگر به ایران رفت‌وآمد دارند. برخی دیگر برای مأموریت‌های چندساله دولتی یا تحصیل به خارج از کشور می‌روند. بسیاری فروض دیگر وجود دارد که تعیین تعداد آنها را با مشکل مواجه می‌کند.

مگر منست محاجه شود که آمار خارج‌نشینان در واجدان شرایط نباید، ولی اگر به ایران سفر کردند مانع از رأی دهی آنها نشویم. جدا از اینکه این بیان بیش از آنکه یک بیان حقوقی باشد، نوعی سیاسی‌کاری و فریبکاری است، حتی در شرایط فرضی ممکن است اولاً شرایط حضور مردم ساکن ایران در انتخابات حداکثری باشد و ثانیاً بسیاری از ساکنان خارج از کشور بنا بر هر دلیلی برای شرکت در انتخابات به ایران سفر کنند. با فرض کسر ساکنان خارج از واجدان شرایط، مشارکت به بالای ۱۰۰ درصد خواهد رسید و نوعی وهن انتخابات خواهد شد. بنابراین، این‌گونه می‌توان جمع‌بندی کرد که آری،

فرهیختگان

نقد روز

چهارشنبه ۲۳ اسفند ۱۴۰۲

شماره ۴۱۰۲

WWW.FDN.IR

FARHIKHTEGANDAILY